

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: DR. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik hetenként egyszer, szombaton, féliven.
Előfizetési ár: egész évre 80 kor., félévre 40 kor.
Egyes szám ára két korona.

♦♦ Szerkesztőség és kiadóhivatal: Debreczen, Kollégium. ♦♦
Ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

Bőjt.

Nekünk, kik nem testben, hanem lélekben tartjuk a bőjtöt, fokozott mértékben okunk van és kötelességünk a nagy bőjt idején bűnbánatos vizsgálatot tartani magunk és cselekedeteink, sőt gondolataink meg érzelmeink felett.

Így magunkba szállva, elmélkedjünk azokról az eseményekről, melyek az utolsó két esztendőben történtek és ha komoly megfontolás után úgy találjuk, hogy azokban a szörnyű eredményekben, melyeket magunk körül látunk, nekünk is van bármilyen csekély részünk, — verjük mellünket bánatos „mea culpa“-val és fogadjunk jobbulást.

Sokan, a legtöbben azt remélték 1918 októberében, hogy új 1848-at élünk, hogy a magyar nemzetre most jönnek csak igazán szép napok. Ne érjen senkit vád ezért a naiv hitért és ne zaklasson bennünket a lelkiismeret azért sem, hogy, bár nem hittünk, az árral szembe nem szállottunk. Hiszen mi magyar kálvinisták, oly annyira telve vagyunk a magyar szabadság rajongó szeretetével, hogy a nemzeti érzés minden fellángolását gyönyörködve látjuk, a magyar szabadság és nemzeti érzés teljes diadalát szívesen reméljük, benne könnyen bízunk, kétségekkel gátolni nem akarjuk.

A baj csak az, hogy már ekkor sem volt bennünk elég szeretet. Azok, kik a forradalom szolgálatába álltak, kíméletlenül, kegyetlen haraggal fordultak a tartózkodók ellen s azokban, kik józanabban láttak, több volt a félelem, mint a szeretet, mellyel a gyűlölködőket „intsék, mint atyjokfiat“.

A lejtőn így esüstünk lefelé a proletárdiktatura borzalmaig. A lelki hitványságnak, a Krisztushoz és a hazához hűtlenségnek, az önérdék aljas hajszolásának olyan rút példáit láttuk ebben az időben, hogy jobb rá sem is gondolni. Miért? Mi volt a szörnyű sülyedés oka? Az, hogy nincs köztünk elég szeretet. Sem Istent, sem hazát, sem embertestvéreket, semmit sem szeretünk igazán. Még önmagunkat sem. Mert ha lett volna bennünk elég szeretet, az ellenző többség nem engedte volna legszentebb érzéseit, önmagát, éle-

tét, minden mozdulatát a megfélemlítő kisebbség rabjává lenni.

A magunk iránti szeretetlenség odáig alázott, hogy idegen nép mentett meg bennünket a rémületes szorongattatástól. Még hogy idegen, — de melyik! És mikor ezt a lezülést elértük, ahonnan már lefelé nem vezethet út, még akkor sem térünk magunkhoz és még akkor sem igyekeztünk a szívünket szeretettel megtölteni. Láttuk a példáját számtalan esetben, hogy a gyűlölet erősebb volt, mint az idegen, élősi megszálló hatalom iránti köteles tartózkodás. Láttuk példáját, hogy a bűnöst, akit *magunknak* kellett volna megbüntetni, mohó bosszúvágygal juttatták az ellenség kezére, így akaratlanul azt az eredményt érve el, hogy a hazája s egyháza ellen elkövetett bűneiért méltó bűnhődését elkerülhesse.

Milyen mámoros örömnapiak voltak azok, melyek a megszégyenítő hódítottság állapotának megszűnését hozták! Milyen boldogok, büszkék voltunk mindannyian s mennyire hittük, hogy most már vége a szomorúságoknak. Látjuk, hogy még mindig nincs vége. Elszorul a szívünk, tapasztalván, hogy az ellentéteknek, sőt ellenségeskedésnek mekkora nagysága mutatkozik a maroknyi magyarság körében, biztos eszközeként a szomorú romlásnak. Tudjuk, tudnunk kell, hogy ez rosszra visz, még sem tudunk talpraállani, magunkat megkeményíteni, hogy mindent, ami szeretetlenség, kiküszöböljünk, testvéri egységbe forradjunk össze. Naponként látjuk, hogy emberek, kik magok tán sokkal bűnösebbek, fordulnak vad indulattal embertarsaik ellen, mert a zaklatottság idején — talán éppen a köz érdekében — olyan eljárást tanúsítottak, mely ellen valami címen valami kifogás vehető. Naponként látjuk, hogy nincs bocsánat, nincs feledés apró hibákra, míg komoly bűnösöknek szabad odaállni az üldözők közé.

Van okunk verni a mellünket, van okunk keresni jobbulást.

Református magyar testvéreim! Legalább mi fogjunk már össze. Legalább mi értsük meg és szeressük egymást. Adjunk példát a szeretetben többi magyar testvéreinknek és legyünk ezzel újraépítői tönkrejutott édes szép hazánknak.

A Kálvinista Szemle legutóbbi számának vezércikkéből én azt vélem olvasni, hogy ha nem mindenben értünk is egyet, a megértés lehetősége, a testvéri szeretettel karöltve haladás reménysége most már csakugyan megvan.

Ha nem tévedek, lesz feltámadás.

Sz. K. B.

Munkára fel!

Közhellyé válik ide s tova a szónoklatok emelvénnyén s a lapok hasábjain a minduntalan ismételt kijelentés, amely mögött a nemzetünket ért katasztrófa fájdalmas következményei, megoldásra váró problémái rejtőznek: — válságos időket élünk, a lét és nemlét kérdése örvenylik előttünk. Közhellyé válik abban a szomorú értelemben, hogy nem tud megragadni, nem várt ki egyebet a meddő igenlésnél, tehetetlen helybenhagyásnál. Úgy látszik, az emberek mindent meg tudnak szokni, azt is, hogy válság van, hogy kérdésessé válik az élet, a jövő. Olyannak veszik ezt is, mint az időjárást, majd megváltozik. Hogy miért van így mindez, milyen összetételű talajból fakad és táplálkozik ez a felfogás s hogy nyúlik le végeredményben az egyéni élet belső megszegényedésének kérdéséig, arról ez alkalommal ne beszéljünk.

Ehez hasonlónak itélem a helyzetet egyházi életünkben. A gyületek tanácskozásaiából, az egyházi lapok cikkeiből, adataiból minduntalan kiesendül a panaszos megálapítás rezignált hangja: meggyöngültünk, sok külső és belső ellenség háborog ellenünk, bizony nehéz helyzetbe jutott a magyar Sion, Csonkamagyarország csonka református egyháza! S ha megfigyeljük a hatást, amit kivált az önmagunkkal való elégedetlenség panaszkodása, csendes sóhajokat, sötét jóslatokat hallunk, elborult arcokat, meglankadt kezeket látunk, már t. i. nagy általánosságban; kivéve azokat, akik már túl vannak ezen is s egykedvű fásultsággal törődnek bele a megváltozhatatlanba, és azokat a keveseket, akik még nem törtek le, nem adták fel az eszményt s akiknek lelkét az odaáldozott élet örök ideálja és tápláló forrása, Krisztus, munkára feszítő erővel tölti meg s a győzelem reménységének örömeit csillogtatja meg szemünkben. Általánosságban azonban annyit halljuk a magunk baját emlegetni, hogy hozzászokunk, hozzáedzödünk annyira, hogy semmit sem teszünk. Egy-zerüen várjuk az idő jobbrafordulását. Az adott helyzetbe való beleszokás, beletörődés pedig a kezdeményezés ellensége, a tett halála.

Ezért van, hogy olyan nagyon kevés szó esik közöttünk azokról az új tennivalókról, amelyek elvégzését a tények megcáfolatlan erejével követeli az idő s ezért van, hogy még kevesebb az olyan munkamező, amelyen már dologba kezdett a válság egyéni átélésétől szorongatott felelősségérzet. Így van ez itt Tiszántúl is.

A tiszáninnyi kerületben már vannak gyületek, hol a presbiteri gyületek tárgyát nem-

csak az ügynevezett hivatalos dolgok gépies elvégzése szolgáltatja, hanem a gyülekezeti élet újra szervezése, belső tartalmának evangéliomi értékben való felfokozása, a szükséges módok, eszközök megbeszélése adja meg; ahol új rendelkezéseket hoznak a mai, psychologiaellenes konfirmációnak az öntudatos hitéletre nézve értékben való gyarapítása érdekében. a konfirmáció idejét a 15—16. évben állapítván meg s ahol a helyesnek ítélt, szükségesnek látott dolgokat nem intézik el egyszerű, jámbor óhajással: „bizony jó volna az“, hanem meg is cselekszik azokat. A dunamelléki kerületről meg épen beszélni sem kell. Boldog lehet a „Reformáció“ és lapársai, hogy az adatszolgáltatás olyan hinterlandja áll rendelkezésükre a mind elevenebbé váló egyházi élet terén, hogy a reménység világosságát jelentő sugarakkal világíthat bele a bennünket körülvevő bizonytalanság homályába. Hálásan fogadott hűséggel látogatott nepszerű theologiai tanfolyam rendezése, elhagyott, gondozatlan embe-területek — hova nem jutott el az evangéliom üzenete — szociális és lelki szükségseinek felkarolása, gyülekezeti életek újraorganizálása, a gyümölestelen kényszertagság krisztusi értelemben vett megváltoztatása, az adózók helyébe adakozók nevelése stb. egy-egy jelentős lépés a szebb jövő felé mind nagyobb számmal igyekvő gyületek részéről. Dunántúl részben a szekták erőteljes előnyomulása, részben pedig — mint Erdély egészében — az ellenséges külső nyomás következtében sűrűsödnek össze — gőzhöz hasonlóan — azok a belső erők, amelyek a mozdulatlan állapotából az élettéljes megindulást és előhaladást biztosítják a jövő református egyháza számára.

Csak itt, a „gazdag“ Tiszántúl alföldjén kérik az aratók szervezeit, egységes munkába állása. Pedig itt is „fehérek a tajak az aratásra“. Nem mintha nem volnának, vagy nem akarnának. Elszórva, elszigetelve egymástól, itt is sok hű munkás tervel, próbálkozik „a neki adatott kegyelem mértéke szerint“. Bizonyára sok életrevaló gondolat vár a megtestesülésre, sok tapasztalat az értékesítésre s a magunk tehetetlenségének szomorú jele, hogy azok a gondolatok és tapasztalatok felhasználatlanul hevernek az Isten országának ügyének szempontjából.

Össze kell gyűlniök mindazoknak a lelkészeknek, tanítóknak, ügynevezett világi vezetőknek, akiknek vállára felelősségteljes teherrel nehezedik a jelen s dolgozni akarnak a Krisztus ujjmutatása szerint, Istentől a magyar református egyházra bízott hivatás betöltése által a válság megoldásán, nemzetünk jövőjéért, az Isten dicsőségére. Különösen fontos, szükséges, sőt egyenesen nélkülözhetetlen egy konferencia rendezése a lelkészek számára, akiknek hűségén, munkáján fordul meg elsősorban az egyes gyületek élete, sorsa, egyházunk s benne a magyar evangéliomi kereszténység jövője. Itt, az Isten előtt való alázatos, imádságos, szeretetteljes együttlétben tárulhatnak fel a tapasztalatok, jönnének napvilágra a

gondolatok, itt tarthatnánk szemlét a munkamezőn, mely megnyílna előttünk s magunkon, kik a fronton való munkát vállaljuk; itt kaphatnánk általános irányelveket, egységes munkaprogramot, itt épülhetnénk belső meggazdagodásunkra egymás hite által.

Péczezen nemrégiben volt ilyen konferencia. Az ott résztvevők tehetnének róla igaz bizonyosságot, hogy mennyi áldás forrása volt az számukra. Tartsunk mi, tiszántúliak is a magunk számára ilyen konferenciát; természetesen nem az önző partikularizmus exkluzív szellemében, más kerületbeliek esetleges kizárással, csak azért, hogy azzal magunk diesekedjünk, hanem mindenki szíves hívásával és várásával, aki Krisztussal kész dolgozni a magyar Sion nagy renaissance-á érdekében.

Még messze van az ehhez alkalmasabb idő, tavasz vége, vagy a nyár eleje, de már most felvetem a gondolatot — s ne legyen az elhaló kiáltás a pusztaságban —: gyűljünk össze, imadkozzunk, vessünk számot magunkkal, tennivalóinkkal, a szükségekkel s a lehetőségekkel s erő merítve az élő Isten kegyelmének forrásaiból, induljunk munkára, mert „*az aráni való sok, de a munkás kevés!*“

Bihartorda.

Ferenczy Károly.

Közélet

Kivonat

a hódmezővásárhelyi református egyház presbiteriumának 1921. évi január hó 22-én tartott gyűlése jegyzőkönyvéből.

4. szám.

Pap Imre elnöklelkész előterjeszti, miszerint az utóbbi időben, amióta az ugynevezett keresztény kurzus megindult, a protestáns egyházakat is támadások érték, amelyek ellen egyházunk érdeke szempontjából védekezniünk kell. Különösen támadják pedig a tiszántúli református egyházkerület püspökét: Dr. Baltazár Dezső urat, amely támadás az ő személyében egyházunk ellen is irányul.

Az 1920. évi október hónapban volt egy egyházi értekezlet, amely foglalkozott ez ügygel s egy határozati javaslatot fogadott el, amely szerint egyházunk is tiltakozik a protestáns egyházakat ért támadások, valamint a püspököt ért támadások ellen. Ezt a javaslatot azonban a közbejött gátló körülmények miatt elnökség nem terjeszthette elő ez ideig. Most, amidőn a gátló körülmények megszűntek, a támadások pedig nem szünetelnek, sőt újabb és újabb alakban megújulnak, megragadja elnökség az alkalmat arra, hogy a javaslatot előterjessze, kéri a presbiteriumot ennek tárgyalására és elfogadására.

Elnök felhívására Márton Árpád lelkész terjeszti elő az 1920. évi október hó 19-én tartott presbiteri értekezlet határozati javaslatát a következőkben:

„A bolsevizmus és az oláh veszedelem alól történt megszabadulás alkalmával a keresztyén renaissanceot senki nagyobb hozsannával nem üdvözölte, mint épen a protestáns és speciell a kálvinista magyarság. A krisztusi igazságok diadalától, az evangéliumi hit hatalmas újjászülő erejéből vártuk annak a diadalmas egységnek megteremtését, amelyre legnagyobb szüksége épen a lezüllesztett, széttepett magyarságnak van, amely egység nélkül nem a megújulás, hanem a lassú, de bizonyos elmúlás felé halad szerencsétlen nemzetünk.

Alig lobbant el azonban a szent öröm lángja, mely pillanatnyilag összelorrasztotta a magyar lelkeket: felütötte fejét újból a turáni átok. Az egység alapfeltétele: az önmegtagadás kevés ideig uralta a lelkeket. Hatalmi vágy és annak is túltengése kapott lábra a keresztyén felekezetek között. Az a csoport, amely a múltban is a felekezeti türelmetlenség szítója és a felekezeti megértés akadályja volt: elterjedtnek látta — úgy látszik — az időt, hogy a protestantizmus mindig önzetlen hazafiságát és toleranciáját kihasználva, azt elnyomja és itt a mindeneket összeolvasztó regnum C risti helyett a regnum Marianumot kelte életre. Minden téren ennek szomorú jelenségeivel találkozunk. A sajtó ennek a legszomorúbb tükre. Ha valami reánk nézve is szomorú jelenség mutatkozik egyházi életünkben, nem késnek azt pelengérré állítani és ellenünk kihasználni. Ha valaki majd ezen szomorú idők történetét az újságlapokból összeállítaná, azt kénytelen látni, hogy azoknak a bűnösöknek melegágya, amelyek nemzetünket romiasba sodorták, kizárólag egyházunk volt, az övek attól teljesen távol állott. Ez ellen szavunkat felelelni nem intolerancia, de nemzeti érdek, hazafias kötelesség. Azt az egyházat, amely nemzeti nagyságunk megalapítója, mindig minden nemzeti érdek legbuzgóbb harcosa volt, hamis beállításban a jövő nemzedék előtt befeketíteni nem engedhetjük.

Nem követjük őket arra a térre, melyen ellenünk harcolnak. A szennyeseknek, — ha vannak — nem a kitergetését, hanem a csendben való kitisztogatást tartjuk általános kötelességnek. Hanc veniam damus, petimur-que vicissim.

Nem szólva arról a hatalmi túltengésről, mellyel a katolikus egyház klerikális szárnya állam-életünk minden téren az uralkodó valás mezében állítja előtérbe egyházát, hogy csak a nemzeti hadsereg ünnepségeit és a nyilvános állami parádákat említsük, hol fájdalmasan tapasztaljuk a protestantizmus teljes háttérbe szorítását, hogy ne mondjuk kisémmizetését: határozott elkeseredéssel tölti el az objektív szemlélőt is az a hajsza, melyet a debreczeni püspöki szék körül folytatott és még ma is folytat a klerikális sajtó, különösen az oláhok kivonulása óta és amint ki-világlott, bizony még hivatalos segédlettel is. A tendencia világos. Semmi más ez, mint a túlnyomó részben kálvinista tiszántúli magyarság felekezeti öntudatának meggyengítése és a „Meg-

verem a pásztort, hogy elszéledjen a nyáj" elvének alkalmazása.

Az ország egyik legnagyobb kálvinista gyülekezete, a hódmezővásárhelyi református egyházközség e tünetek mellett nem mehet el hallgaton, még ha tudja is, hogy hamis insinuációk támadnak felszólalása nyomán. Az egyház vezető férfiai már jó néhány hónapja akarták felemeltetni az egyház tihakozó szavát e jelenségekkel szemben, de akkor a gyülekezési tilalom ennek útját állotta. Most azonban már tovább nem várhat egyházközségünk.

Legtávolabb az áll tőle, hogy védőügyvédnek csapjon fel püspökével szemben. Egyházunknak megvannak szentesített törvényei és független törvénytevéi. Ezeknek védelme és sújtó ereje kiterjed ezen legősibb demokratikus intézmény minden tagjára a legnagyobbtól a legkisebbig. Ezeknek a ténykedéseibe azonban a legkevésbé onnan engedhetünk beleszólást, ahonnan e hajsza szárait ereszgetik poros, homályos szögletekből. Emberek lehetnek bűnösök, de az intézmény szent! Ezt erős hittel és büszkén valljuk a mi kálvinista anyaszentegyházunkról, amelyet senki által és senkin keresztül nem engedhetünk és nem engedünk discreditálni. Erre nemcsak református, de annál inkább magyar mivoltunk kötelez minket. Anyaszentegyházunk gyöngítését, vagy amitől Isten mentsen, szétzüllesztését nemzeti csapásnak tartjuk, melyet megakadályozni hazafias kötelességünknek ismerünk. A sajtóban püspökünk ellen tervszerűen indított és folytatott hajsztát, mint autonóm ügyeinkbe való illetéktelen beavatkozást nemcsak elítéljük, de azt a leghatározottabban visszautasítjuk és annak folytatása ellen minden erőnkkel tiltakozunk."

Presbiterium az előterjesztéshez egyhangúlag hozzájárul, a Főtiszteletű és Méltóságos Püspök urat s személyén keresztül egyházunkat ért támadásokat elítéli és vele szemben tántoríthatatlan ragaszkodását és nagyrabecsülését nyilvánítja.

Különfélék

Egyházkerületünk március hó 10. napján délelőtt tartja közgyűlését.

Az Országos Református Lelkészegyesület március hó 9-én közgyűlést tart.

A Nagytemplom ünnepélyes újra megnyitása március hó 9. napján délelőtt 9 órakor lesz. Az ünnepélyes istentiszteleten az egyházi élet kiváló lelki szolgálói fognak fungálni. Az istentisztelet után a Kistemplomban a presbiterek országos gyűlése lesz, amelyen a magyar református egyház történelmi jelentősége fog kidomborodni. Ez ünnepélyes aktusra meghívást kapnak a hazai presbiteriumok azzal, hogy 1—2 taggal képviseltessék magukat. A küldöttségek tagjait március hó 1. napjáig kell a debreczeni egyházi rendező bizottsághoz bejelenteni. Reméljük, hogy az országos keretek között leendő ünnepélyes megnyitás ma-

radandó nyomokat fog hagyni református közéletünkben.

Esperes választás. Mint értesülünk, a debreczeni egyházmegeye b. e. Dávidhazy János esperes méltó utódául F. Vargha Lajos nagyrábei lekipásztor, egyházmegeyei jegyzőt választotta meg. Az egyházi élet és irodalom terén kiváló férfiút őszinte szívből üdvözöljük.

Lelkészmeghívás. A debreczeni egyház néhai dr. Dicsöfi József nagytudományú lekipásztor megüresedett helyét f. hó 9-én egyértelműleg Baja Mihály türkevei lelkészszel töltötte be. Legyen az Úr áldása a hegyen épített város új őrállóján!

Hivatalos Értesítés

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

589—1921. szám.

Körlevél.

Nagytiszteletű Eperes Úr!

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úrnak 57.855/II.—1921. sz. rendeletére utalással közlöm, hogy a helyettes lelkészek, miként a családi pótlék, úgy a havi drágasági segély szempontjából is a segédlelkészekkel egyenlő elbírálás alá esnek.

Atyafiságos szeretettel:

Debreczen, 1921 február 7.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

Most jelent meg!!

kiadásunkban

Dr. Baltazár Dezső

próbáltatások idejéből

című emlékirata.

A könnyen gördülő nyelven megírt vaskos kötet vezető helyen áll azok között a munkák között, amelyek a forradalom és cláh megszállás idejére rávilágítanak. A könyv bolti ára a 15% könyvkereskedői felárral 138 korona, mely összegnek előzetes beküldése mellett azt **bérmentve** küldjük meg.

Debreczen szab. kir. város és a Tiszántúli református egyházkerület tulajdonát képező

„Méliusz” könyvkereskedés

könyvkiadóhivatala

Debreczen, Ferencz József-ut 26.